

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงซึ่งประสบปัญหาที่เกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งผู้หญิงเหล่านี้เลือกตอบโต้ต่อการกระทำความรุนแรงในครอบครัวด้วยการหย่าร้างและไม่หย่าร้าง ผลกระทบของการหย่าร้างและไม่หย่าร้างต่อผู้หญิงและสมาชิกในครอบครัว และ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการตอบโต้ด้วยการหย่าร้างและไม่หย่าร้าง ปัจจัยเงื่อนไขที่กำหนดเป็นทางเลือก การศึกษาวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแนวสตรีนิยม (Feminist Methodology) โดยอาศัยวิธีการเล่าเรื่อง (Narrative) ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 14 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นหญิงที่สมรสหรือใช้ชีวิตคู่ มีบุตรสาว อาศัยอยู่กรุงเทพฯ ได้รับความรุนแรงในครอบครัวซึ่งตอบโต้ด้วยการหย่าร้าง จำนวน 7 คน และกลุ่มที่ 2 คือผู้หญิงที่สมรสหรือใช้ชีวิตคู่ มีบุตรสาว อาศัยอยู่กรุงเทพฯ ซึ่ง ได้รับความรุนแรงในครอบครัว และเลือกตอบโต้ด้วยการไม่หย่าร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ชีวิตเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัวของผู้หญิงที่เลือกตอบโต้ด้วยการหย่าร้าง และที่เลือกตัดสินใจตอบโต้โดยไม่หย่าร้าง มีรูปแบบความรุนแรงทั้งทางด้านร่างกาย ทางด้านวาจา ทางด้านจิตใจ และทางเพศ ผู้หญิงในครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน มักถูกสามีทำร้ายร่างกายให้ได้รับบาดเจ็บ ตั้งแต่บาดเจ็บเล็กน้อย ไปจนถึงบาดเจ็บสาหัส รูปแบบความรุนแรงทางร่างกาย เป็นต้นว่า สามีใช้อาวุธทำร้ายด้วยกำลัง ใช้สิ่งของใกล้ตัวที่คว้าได้ทำร้าย สามีบางรายใช้อาหารเหลวร้อนๆราดศีรษะภรรยา การตอบโต้บางรายสู้ทางกำลังใช้มีดปลายแหลมขว้างใส่ ใช้ปืนขู่ ส่วนความรุนแรงทางวาจา พบว่า ภรรยาถูกสามีด่าทอ เกรี้ยวกราด ตะคอกเสียงดัง ข่มขู่ เยาะเย้ย ถากถาง สามีบางรายด่าดูหมิ่นถึงบุพการีของภรรยา สามีบางรายพูดจาหลอกลวงให้ภรรยาหลงเชื่อ เมื่อภรรยารู้ความจริงที่ถูกโกง ถูกหลอกลวงต้องเข้าใจ การตอบโต้ ภรรยาบางรายด่าตอบโต้กลับ บางรายนิ่งเงียบ บางรายหลีกเลี่ยงออกจากสถานการณ์ ส่วนความรุนแรงทางด้านจิตใจ ได้แก่ สามีนอกใจไปมีความสัมพันธ์นอกสมรสกับหญิงอื่น สามีไปอยู่กับหญิงอื่นฉันท์สามีภรรยาอย่างเปิดเผย ไม่รับผิดชอบเลี้ยงดูครอบครัว เอาวัดเอาเปรียบทางการเงิน สามีบางรายใช้อำนาจตัดสินใจทำธุรกิจแต่ลำพัง ไม่ปรึกษาภรรยา เกิดหนี้สินแล้วโยนความผิดให้ภรรยา สามีมีอำนาจควบคุมทางเศรษฐกิจในครอบครัว ปืบบังคับทางการเงิน ส่วนความรุนแรงทางเพศ ผู้หญิงบางรายถูกข่มขืนจนตั้งครรภ์ก่อนแต่งงาน บางรายถูกสามีบังคับให้ทำแท้ง บางรายสามีข่มขืนใจให้มีเพศสัมพันธ์บ่อยครั้ง โดยผู้หญิงไม่ต้องการ การตอบโต้ของผู้หญิง

ที่ถือว่ารุนแรงที่สุด คือตัดสินใจหย่าขาดจากสามีเพื่อยุติความรุนแรงในครอบครัว ผู้หญิงที่ตัดสินใจหย่าสามีได้ เป็นผู้มีความมั่นใจตนเองสูง พึ่งตนเองได้

สำหรับผลกระทบของการตอบโต้ด้วยการหย่าร้าง พบว่า ภรรยาจะพ้นทุกข์ มีความสุขเป็นอิสระ ส่วนผู้ที่หย่าร้างไม่ได้ สามีไม่ยอมหย่า ก็ต้องอดทน เรียนรู้วิธีเผชิญปัญหา หาทางแก้ไข บางครั้งพึ่งทางหลักธรรม และหวังว่าเมื่อสามีอายุมากขึ้น คงลดพฤติกรรมความรุนแรงลง

สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยเงื่อนไขของการหย่าร้าง และไม่หย่าร้าง พบว่า ความรุนแรงที่เกิดในครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน และ ครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง จะหย่าร้างกันได้ง่ายกว่าครอบครัวที่มีฐานะดี เพราะภริยาตัดสินใจได้เนื่องจากปัญหาความประพฤติไม่ดีอย่างซ้ำซากของฝ่ายชาย และไม่มีสินสมรสให้เป็นอุปสรรค บางรายหญิงในครอบครัวฐานะค่อนข้างยากจนไม่สามารถหย่าได้เพราะปัจจัยเรื่องลูก กลัวลูกมีปมด้อย สงสารลูก และการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจ ส่วนคู่สมรสที่ฐานะดีรำวมือสังหาริมทรัพย์มาก การแบ่งสินสมรสไม่เป็นที่พอใจของทั้งสองฝ่าย จึงเป็นเหตุให้หย่าไม่ได้ แต่มักจะแยกกันอยู่เด็ดขาดในทางพฤตินัย ส่วนในทางนิตินัยยังคงเป็นคู่สมรสกันอยู่

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. ควรปรับปรุงกระบวนการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องหย่าที่ให้เกิดผลเด็ดขาดและเป็นธรรมต่อผู้หญิงที่หย่าร้าง
2. ควรเสริมสร้างพลังของผู้หญิง ให้เห็นคุณค่าของตนเอง พึ่งตนเองได้ ให้มีความรู้ด้านกฎหมายครอบครัวเพื่อไม่ให้เสียเปรียบผู้อื่น
3. รณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความเป็มนุษย์มากกว่าความเป็นหญิงชาย ที่ต่างมีความคิดสติปัญญาที่เท่าเทียมกัน และเคารพในสิทธิของกันและกัน